

College van burgemeester en wethouders	
Portefeuillehouder: Heleen Keur	Van team: Team Omgeving Adviseur: Inge den Oudsten E-mail: i.den.oudsten@denhelder.nl
Classificatie: Openbaar Embargo: Nee	Kenmerk: 2022-017554 Begrotingswijziging:
Onderwerp: Definitief besluit aanwijzing wederopbouw monumenten	

Publiekssamenvatting:

De wederopbouw periode is voor Den Helder van wezenlijk belang: het heeft de stad letterlijk en figuurlijk gevormd. De gemeente Den Helder is één van de grootste wederopbouwgemeentes in Nederland. Daarom heeft het college in 2018 het voornemen uitgesproken om enkele gebouwen uit deze periode aan te wijzen als gemeentelijk monument. In september 2020 zijn de eerste gebouwen uit deze periode aangewezen. Eind november 2021 sprak het college haar voornemen uit om tien nieuwe gebouwen uit de wederopbouw periode aan te wijzen als gemeentelijk monument. Na het doen van cultuurhistorisch onderzoek, het vragen van advies aan de Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit en een periode voor het indienen van zienswijzen neemt het college nu een definitief besluit. Hiermee zijn de belangrijkste panden uit de wederopbouw periode in Den Helder beschermd voor de toekomst.

Geadviseerd besluit

- op grond van artikel 5 van de Erfgoedverordening gemeente Den Helder, 2017 de volgende panden aan te wijzen als gemeentelijk monument:
  - Adrianus IJsbrand Kuiperstraat 15, Den Helder (D5731)
  - Goudenregenstraat 34, Den Helder (F1259)
  - Goudenregenstraat 36, Den Helder (F846)
  - Gravin Magdalena van Waardenburglaan 22, Den Helder (K3857)
  - Hortensiastraat 28 (F1290)
  - Middenweg 176 (E9789)
  - Pasteurstraat 6a (E9295) en bijbehorend plantsoen (E9426)
  - Ribesstraat 44 (F852)
  - Spoorstraat 52 (E8953)
  - Spoorstraat 54 (E7560)
- het besluit schriftelijk bekend te maken aan de zakelijk gerechtigden;
- het besluit en de ter inzage legging van de stukken schriftelijk bekend te maken in het Gemeenteblad;
- de hierboven genoemde gebouwen en plantsoen bij te schrijven in het erfgoedregister van de gemeente Den Helder;
- de raad over dit besluit te informeren middels raadsinformatiebrief 2022-017554 en de tekst hiervan vast te stellen.

Bijlagen

- 2022-017554 Raadsinformatiebrief Aanwijzing Wederopbouw.docx
- Bijlage 1, zienswijzen definitief besluit.docx

Collegeadvies:

Aanleiding en centrale vraag

In 2012 is er een rapport opgesteld over het erfgoed uit de wederopbouw periode in Den Helder. Op basis van dit rapport, en ons beleidskader Erfgoed (2017), is in 2018 het voornemen uitgesproken om enkele gebouwen uit deze periode aan te wijzen als gemeentelijk monument (a.18.00183). In september 2020 zijn de eerste gebouwen uit deze periode aangewezen als gemeentelijk monument (2020-052011). Eind november 2021 heeft het college haar voornemen uitgesproken om tien nieuwe gebouwen aan te wijzen als gemeentelijk monument (2021-052374). In de afgelopen maanden is er cultuurhistorisch onderzoek uitgevoerd, advies gevraagd aan de Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit en is er een periode geweest waarin het mogelijk was om een zienswijze in te dienen. Nu wordt het college voorgesteld een definitief besluit te nemen over de aanwijzing van tien gebouwen als gemeentelijk monument.

Doelen en resultaten

Door deze panden als gemeentelijk monument aan te wijzen worden zij beschermd tegen sloop en daarmee behouden voor de toekomst. Hierdoor blijft de geschiedenis van de wederopbouw, zo wezenlijk voor de gemeente Den Helder, zichtbaar in de stad.

Kaders en omstandigheden

- *Erfgoedverordening (2017)*. In paragraaf 3, artikel 5, van de Erfgoedverordening wordt omschreven dat het college bevoegd is gebouwen aan te wijzen als gemeentelijk monument. Bij deze aanwijzing is de procedure omschreven in de Erfgoedverordening gevolgd.
- *Beleidskader Erfgoed, Oog voor het verleden, visie op de toekomst (2017)*: In het beleidskader erfgoed wordt het belang van de wederopbouwperiode voor Den Helder benoemd, en wordt het voornemen uitgesproken om een aantal representatieve panden uit deze periode aan te wijzen als gemeentelijk monument.
- *Uniforme Openbare Voorbereidingsprocedure*: Het college heeft op dit besluit de uniforme voorbereidingsprocedure van toepassing verklaard. De uniforme voorbereidingsprocedure staat in afdeling 3.4 van de Awb. Het ontwerpbesluit met bijbehorende stukken is ter inzage gelegd gedurende zes weken. Tijdens de terinzagelegging konden belanghebbenden hun zienswijze indienen.

Argumenten en alternatieven

Erfgoedwaarden voorgestelde gebouwen

De wederopbouw periode is voor Den Helder van wezenlijk belang: het heeft de stad letterlijk en figuurlijk gevormd. De gemeente Den Helder is één van de grootste wederopbouwgemeentes in Nederland: er is tijdens de oorlog enorm veel gesloopt en verwoest, waardoor er na de oorlog veel opnieuw moest worden opgebouwd.

Hoewel de wederopbouw één van de kwaliteiten van de gemeente Den Helder is, blijft het ingewikkeld hier waardering voor te creëren. De typische architectuur uit de periode net na de oorlog wordt door velen als niet bijzonder bewonderingswaardig gezien. Ook het feit dat er veel gesloopt en verwoest is van het oorspronkelijke Den Helder maakt dat er weinig waardering is voor het erfgoed uit deze periode. Toch is deze tijd verbonden met de identiteit van Den Helder: het verhaal van de wederopbouw hoort bij deze gemeente. Het college kan, door middel van het aanwijzen van nieuwe monumenten uit deze periode, daar zichtbaarheid aan geven.

Er wordt hier een selectie van tien panden voorgedragen om aan te wijzen als gemeentelijk monument:

- *Buurthuis Het Kraaiennest (Adrianus IJsbrand Kuiperstraat 15)*: Dit buurthuis is onderdeel van de oorspronkelijke aanleg van 'nieuw' Oud Den Helder, volgens het plan van stedenbouwkundige Wieger Bruin. Het heeft ook architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een meer 'traditionele' stijl van wederopbouw met het typerende flauwe dak en het gebruik van baksteen.
- *Vier hoekwinkeltjes (Goudenregenstraat 34 en 36, Hortensiastraat 28 en Ribesstraat 44)*: Deze kleine voormalige winkeltjes bevinden zich aan de Seringenlaan in de wijk 'Jeruzalem' in Nieuw Den Helder. Dit buurtje werd als eerste wijk buiten de linie gebouwd en de winkeltjes zijn nog oorspronkelijk in vorm en opzet.

- *Boerderij De Schooten* (Gravin Magdalena van Waardenburglaan 22): Deze boerderij vertelt een bijzonder verhaal. Oorspronkelijk gebouwd in 1750, in 1956 afgebrand en in 1958 weer opgebouwd. De agrariërs hier verzetten zich sterk tegen de sloop van hun boerderij voor nieuwbouwwijk De Schooten; uiteindelijk werd De Schooten om de boerderij heen gebouwd.
- *Stationsgebouw* (Middenweg 176): Het stationsgebouw is ontworpen door G. J. van der Grinten, architect in dienst van de toenmalige NS. Het gebouw heeft een bijzonder vouwdak en losstaande klokkentoren, typisch voor de wederopbouw. De plaatsing van het station was onderdeel van het stedenbouwkundig plan van Wieger Bruin.
- *Gymnastieklokaal en bijbehorend plantsoen* (Pasteurstraat 6a): Dit sportgebouwtje werd al vroeg na de oorlog gebouwd, en ontworpen als gebouw mét plantsoen. Dat het nu nog steeds als dusdanig herkenbaar is maakt het zeldzaam. Een betonnen lijst rond een deur en raam is gemaakt van oorlogspuin.
- *Spoorstraat 52-54*: Het bouwblok van Spoorstraat 52-54 is een mooi voorbeeld van een gebombardeerd gedeelte van de binnenstad waar bijna direct na de oorlog (in 1948 al) een nieuw plan voor werd ontworpen.

Er zijn verschillende redenen om bovenstaande gebouwen aan te wijzen als gemeentelijk monument. Deze 'waardering' wordt gevormd op basis van vijf criteria (zoals voorgesteld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed): cultuurhistorische-, stedenbouwkundige-, architectuurhistorische- en zeldzaamheids-waarde, alsmede gaafheid/herkenbaarheid. De complete onderbouwing voor elk van deze gebouwen aan de hand van deze criteria is te vinden in de 'redengevende omschrijvingen' in de bijlagen.

Advies Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit

Er is advies gevraagd over het voornemen tot aanwijzing van deze panden aan de Gemeentelijke Adviescommissie Omgevingskwaliteit. De commissie adviseert positief over de voorgenomen aanwijzingen, en sluit zich aan bij de waardering die in de redengevende omschrijving wordt uiteengezet.

Ingediende zienswijzen

Het besluit waarin het college haar voornemen heeft uitgesproken deze gebouwen aan te wijzen als gemeentelijk monument heeft ter inzage gelegen van maandag 31 januari 2022 tot maandag 14 maart 2022. Er zijn in deze periode twee schriftelijke zienswijzen ontvangen die in de bijlage uitgebreid worden toegelicht. De zienswijzen betreffen Spoorstraat 54 en Pasteurstraat 6a. In beide gevallen maken de eigenaren zich met name zorgen om het gebruik van de panden. Ze verwachten dat de monumentale status belemmeringen met zich mee zal brengen die het gebruik, het onderhoud en de ontwikkeling van de gebouwen in de weg staan. Ook maken zij zich zorgen om een waardedaling van hun gebouw als gevolg van de aanwijzing tot monument.

Geadviseerd besluit

Met betrekking tot Spoorstraat 54 wordt er geadviseerd het algemeen belang van het behoud van dit bijzondere erfgoed groter te achten dan het persoonlijk belang van de eigenaar. Wijzigingen en verduurzamingsinitiatieven aan het pand blijven mogelijk waardoor het gebruik van het pand niet in het geding komt. Er wordt wel een extra zorgvuldigheid van de eigenaar gevraagd met betrekking tot mogelijke wijzigingen. Deze gevraagde zorgvuldigheid wordt passend geacht om het algemeen belang, het behoud van het bijzondere erfgoed voor Den Helder, te waarborgen. Het belang van de eigenaar wordt in deze niet onevenredig geschaad.

Met betrekking tot Pasteurstraat 6a wordt tevens geadviseerd het algemeen belang van het behoud van dit bijzondere erfgoed groter te achten dan het persoonlijk belang van de eigenaar, de vereniging die gebruik maakt van het gebouw. De veelheid aan herbestemde monumenten in Den Helder laat zien dat wijzigingen aan bestemmingen en functies van monumenten mogelijk blijven. Ook duurzaamheidsmaatregelen zullen mogelijk zijn. Opnieuw wordt er van de eigenaar een extra zorgvuldigheid gevraagd in de omgang met het gebouw. Deze gevraagde zorgvuldigheid wordt passend geacht om het algemeen belang te waarborgen. Het belang van de eigenaar wordt in deze niet onevenredig geschaad.

Op basis van bovenstaande wordt geadviseerd alle voorgestelde gebouwen aan te wijzen als gemeentelijk monument.

Bestuurlijke vernieuwing

Het college geeft middels dit besluit uitvoering aan haar voornemen uit 2018 en het voornemen tot aanwijzing uit november 2021.

Duurzaamheid

Niet van toepassing.

Financiële consequenties

De situatie die onder de aandacht wordt gebracht door de vereniging die eigenaar is van het gebouw aan de Pasteurstraat 6a is herkenbaar voor andere eigenaren van monumenten in Den Helder. In het kader van het ontwikkelen van een nieuw erfgoedbeleid, dat naar verwachting eind 2022 aan het college en de raad wordt voorgelegd, wordt nagedacht over de (financiële) mogelijkheden om hier mee om te gaan. Eén van de te onderzoeken opties is het beschikbaar stellen van een gemeentelijke subsidie die (deels) voorziet in de aanvullende kosten die eigenaren van monumenten moeten maken.

Uitvoering en planning

Na het nemen van dit besluit worden de nieuwe monumenten ingeschreven in het erfgoedregister en de BAG.

Communicatiestrategie

Na het nemen van dit besluit wordt het bekendgemaakt aan de zakelijk gerechtigden van de panden. Ook wordt er een kennisgeving in het Elektronisch Gemeentebled geplaatst, en wordt het besluit met de bijbehorende stukken ter inzage gelegd op het stadhuis. De raad wordt geïnformeerd middels bijgevoegde raadsinformatiebrief.